

ЛЕМ.фм+

ПАНРУСІНСЬКИЙ ТИЖДЕННИК № 36 21.11-27.11.2016 ISSN 2451-246X WWW.LEM.FM

І што дальше?

4

Конституційний Суд
України засідав в спра-
ві закону о мовній
політиці

6

Ксенофобії неє кінця –
таблиця в Регістріві зас-
нищена!

8

Вмерла Софія Шантер

Зміст

Рекомендуємо //

18

Тихо

Конституційний суд України десь засідав односно Закона о основах державной языковой політики. Націоналістична Свобода бы го радо хотіла знести зо світа. Веце як то, што нако-нець суд в кавзі вирішить, ня грызе тото тихо, што так міцно чути...

4

Конституційний Суд України засідав в справі закону о языковій політиці

6

Ксенофобії неє кінця – таблиця в Реґетові заснищена!

8

Вмерла Софія Шантер

9

Буде скоро дорога С19 ідуча через Дуклю, Тыляву, Барвінок

11

В Осадным будут празднувати 90. річницю еригування православной парохії

13

У Духновіча одпремерують Бісы

14

Вечер русиньских голосів. Приде група з Лемковины

15

О лемківских цмонтерях і темі смерти з о. Ярославам Чухтом

17

102 роки тому в Талергофі...

22

Скоропис

23

Фафриндя і сконфіскуване

Редакция:

Шефредактор:
Демко Трохановскій,
технічний редактор:
Наталія Малецька-Новак,
члены редакції:
Богдан Гамбаль,
Севериян Косовскій,
Петро Медвідь,
Павел Малецькій.

Редакция

ЯК то єст, же лідеры декотрых меншын в Польцы реагуют одраз, коли даякы ксенофобічны бортакты (назвийме іх умовні хуліґанами) зроблят нечестны діла, будучы в цивілізуваных обшырях світа, менуючых ся державами, де верховніст права єст єдном з найбільшых цивілізаційных осягннь. В нашій обшыри вшыткы антилемківскы выступліня мусят набрати парумісячной «достойности», жебы іх поставити перед найвысшыма урядами.

Тот 2016 рік в Польцы літописы запишут неславным. Антименшыновы выступліня, котрых кількіст в публичным просторі ся фурт збільшат, помалы зачынают переходити до области нормальности, а квалифікуваня іх як лем дурацкы забавы підлітків можут онедолга выкликати выбух бомбы, котра знищит вшытко, што по періоді комунізму выпрацували меншыны, кодифікуючы свое місце в соспільности. Того рока виділи сме уж публичне «спаліня Жыда», демолюваня українських цмонтерів, антинімецкы акції і вельо дальшых примірив діяльности, направленої против другим меншынам. Врешті, тот рік принюс нам насиліня антилемківских выступлінь в виді нищыня двоязычных таблиц з названями місцевости. Трафляли ся они і перше, але за пару послідніх місяців были знищены таблиці в уж трьох селах, што вказує, же то може не сут лем «хуліґаньскы забавы», а дашто більше.

Центральну політику на лені держави-меншыны веде Спільна Комісія Уряду та Національных і Етнічных Меншын. В ній засідают репрезентанты власти (міністерства, котре занимаєт ся справами меншын, та других урядів) і представники поєднанных меншын. То перше форум, де мож зголосити проблем. Другым способом єст реакция. Скоро реакция, котра не завершала бы ся лем до выслања безіменной відомости урядникам, а контакт з медиями, інформованя іх о актах ксенофобії, нетолеранції і нарушаня законів.

На примірах ксенофобічных выступлінь взглядом інчых меншын, можеме підсумувати іх так: миняют максимум години, жебы інформували о тым загальнопольскы медіи, на фейсбуках творят ся группы, неґуючы такы захованя, а представники меншыны, котрой тыкают акты ненависти на етнічным фоні, годны написати писма з жаданьом скликаня надзвычайных засідань, на котрых мож бы представити проблем.

В нас, як то в нас, єст доцяп інакше. Згідно з записами уставы о меншынах з 2005 р., маме двоіх представників лемківской етнічной меншыны в Спільній Комісії. Коли на внесок української меншыны, підпертий голосами других меншын, котрых досігают акты нетолеранції, скликуване єст позашорове «надзвычайне» засіданя СКУТНІЕМ, лемківскы репрезентанты не приходят. Не лем

тото – они маюот можніст делегувати дакого на свое місце, жебы представити проблем. Не делегуют. Вшытко тото діє ся 5. жолтня/октобра 2016 р. – 5 днів по тым, як в Гладышові знищена была лемківска част двоязычных таблиц з трьох сторін села.

Лемківскы репрезентанты скличут час-од-часу лідерів організацій, посеред котрых, щестьом, находят ся і лемківскы організації. Звіданы там о справы лемківских таблиц, одповідают, же зголосят проблем аж під конец 2016 р. коли поїхают на послідне засіданя Спільной Комісії. На ним являт ся обовязково, бо його головном темом буде роздаваня грошів з міністерияльных дотаций на 2017 рік, а як раз тото найбарже інтересує більшіст «діячів» – етнобізнес – ачий тых активістів, котры уж выражали ся о знищених таблицях, же непотрібне нам єст робити з того аферу.

А за тот час ксенофобічны бортакты спокійно нищат сой наступны лемківскы таблиці (тепер в Реґетові), выдумуючы штотраз ліпшы методы, як просте, дітинне забабраня фарбом. Тепер маюот уж дашто острее, бо нищат таблиці так, жебы не дало ся іх уж вычыстити. Жебы лем наступным етапом в діяльності хуліґанів не было схоснуваня острых предметів в інчий спосіб. ●

Демко Трохановскій
шефредактор

Конституційний Суд України

засідал в справі закону о языковій політиці

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в тій державі, в четвер 17. листопада/новембра 2016 р., на своїм засіданню займався внеском депутатів Всеукраїнського Об'єднання «Свобода» о провіря конституйності *Устави о принципах державной языковой політики*, званої тіж як «Закон Колесниченка-Ківалова». То закон, в котрым бодай перший раз в історії українського законодавства явил ся русинській язык, вычислений посеред 18 других регіональных языків. О тій уставі писали сме уж шырше на портали lem.fm і в 35. числі «Панрусинського тыжденника ЛЕМ.фм+».

На піл години до судового засідання перед його кївском сідибом зачала ся пікета сторонників вызнання уставы о языковій політиці України незгідном з конституйном. На ул. Жылянській 14 в Кыйові зобрало ся ок 100 осіб, в тым представники соспільных організацій, політичной партії «Свобода» і други заінтересуваны. Як чытаме на фейбуковим сайті Свободы, зо стороны протестуючых ішли опінії (тота – од Олега Тягнибока з ВО «Свобода»), же такій вид *Устави о принципах державной языковой політики* ест «пляном Путіна зроби ти російській другим [попри українським – прип. Д.Т.] державным языком, зато они обдумали таку собі псевдотолеранцію, котром примуша ют нас погодити ся з русифікаціом України.»

Од 9.00 год. (10.00 за локальным часом) Конституційний Суд України зачал процедуру устного выслушання внескодавців. Хоц на засіданню не зьявил ся представник президента України, КСУ рішыл зачати розправу без його присутности. Початок засідання проходил на

« По короткій нараді, ведучий розправу судя, будучы согласным з внескуваным постулятами, рішыл долучити рекомендуваны документи і доказы та включыти до розправы експертів, спеціалістів і свідків »

фоні формально-правных вопросів, котры піднял Олег Боднарчук. Як єден з представників внескодавців, заявил він одсутности од процедуваня 5 судів (на сали присутных было троє), аргументуючы свою заяву їх участю при змінах конституйції в 2010р., котра вводила новы принципы выборчой ординації і могло розшырювала діапазон компетенцій президента України (товды был ним Віктор Янукович), што подля Боднарчука мало быти явном підпором «режіму Януковича». По короткым выслушанню такой аргументації, члены КСУ пішли нарадити ся в тій справі. По взновліню засідання не прийняли можности выключыня з розправы спомнених судів, зато зачала ся дальша част засідання.

По перерві ініціаторы скла дали офіційны внескы о долучыня до судової розправы документів і других доказів, будучых подля них помічным в зрозумліню причин, за котрыма вносили розсмотріти згідність *Устави о принципах державной языковой політики* з конституйном України. Внескодавці бесідували о нарушеных процедурах, подля котрых был схвалений закон, пропонували

покликати свідків (м.ін. бывшего премера України А. Яценюка, актуального председателя Верховной Рады України А. Парубія, бывших і актуальных депутатів і других, котры брали участ в принятю закону) та експертів. Пропонували тіж залучити стенограмы і відеозаписы з засідань Верховной Рады і інчы документи. По короткій нараді, ведучий розправу судя, будучы согласным з внескуваным постулятами, рішыл долучити рекомендуваны документи і доказы та включыти до розправы експертів, спеціалістів і свідків. З організаційных причин (потреба позваня свідків і експертів) та через необхідність запознати ся документацией, ведучий судя запер тырваюче ок. 3 години засідання, заявляючы, же о терміні наступного засідання внескодавці будут повідомлены в пізнійшым часі. ●

КОСЕНІСОФРОБИ

неє кінця – таблиця в Регетові зас знищена!

Тото, што 15. листопада/ноября т.р. стало ся в русиньскым селі Регетів на Лемковині, не годен назвати уж хуліганьскым поступком. Попередні приміры нищя двоязычных таблиц з лемківськыма назвами місцевости дозволяють высунути оправданы припущяня, же є то зорганізувана дискримінаційна акция взглядом лемківской етнічної меншыны, котрой права сут гварантуваны законодавством Польской Республики. Справці не маот одвагы, жебы нищыти їх за дня, прото прадоподібні до інциденту дішло вночы.

Як інформує порталъ lem.fm єден з жытелів Регетова: «[...] знищяня нашой таблиці мало місце прадоподібні вчєра (15.11.2016). Товды сме іхали путьом од Шквїртного до села і взріли сме знищену лемківську част назвы села Регетів». Того рода інцидент то не лем нарушыня основных законів про національны меншыны (так медженародных, як і державных), але головно нищяня таблиц з назвами місцевости становит выкročыня згідно з кваліфікаційом Кодексу Выкročынь Польской Республики. Як додає наш інформатор: «[...] справці нашли нову методу нищяня лемківской назвы села. Тепер уж не бабрают ей фарбом, а выдєрают чымсьом острым фарбу так, жебы не мож было привєрнути ей властивий выглед [...]». Припомнийме, же в попередніх того рода замахах на публичне добро гміны Устя Горлицє (д. Рускє), злочынці забабрали фарбом в серпни/августі т.р. лемківську част таблиці з назвом села Ріпки, а не так давно, вночы з 30.09 на 1.10 незнаны справці нищыли три таблиці з назвом села Гладышів (од страны Ждыні, Смерєківця і на Маґурі).

В Регетові то не перший того рода припадок. В жолтни/октобрі 2015 р. замалювано чорном фарбом тоту саму таблицю. Як все, такы інциденты сут зголашаны поліції і в Уряді Гміны Устя Горлицє. «О вчєрашнім атаку на нашу таблицю повідомили сме активістку Стіваришыня Лемківской Молодежы ЧУГА в Польщы, котра попереднім разом інтерєвеніювала в тій справі в одповідніх службах» – додає жытель Регетова.

Попередній інцидент з замалюваньом таблиці в Гладышові не остал, на жаль порішений представниками лемківской етнічної меншыны. Проф. Штефан Дудра і др Мирослава Копыстяньска в жолтни/октобрі т.р. заповіли, же справом займут ся аж на стрічы в Міністерстві в грудни/децембрі т.р. Хотіло бы ся, жебы вкінци представителі лемківской етнічної меншыны в Спільній Комісії Уряду та Національных і Етнічных Меншын выступили з жаданьом скликаня надзвычайного засіданя Комісії в цілі представліня фурт повторюючого ся проблему нищяня лемківських таблиц. Того ждуть днес од них Лемкы, а предовшытыкм жытелі сел, в котрых доходит до ламаня основных прав лемківской меншыны в Польщы. •

Севериян Косовскій
seweryjan@lem.fm

Вмерла Софія Шантер

Фото - Facebook.

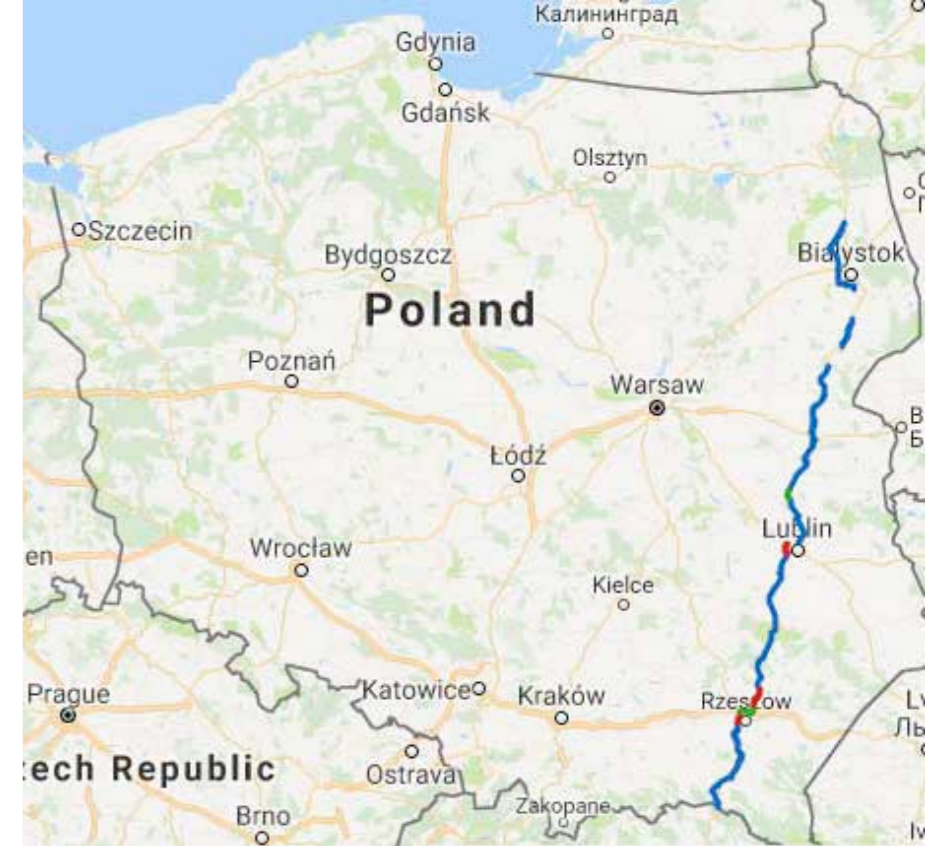
11. листопада/ноявембра т.р. во Варшаві вмерла Софія Шантер. Была вызначном історичком, дослідничком історії Лемковини і церковного кумшту, авторком вельох русинознавчых публикаций. Зорганізувала успішну соспільну акцію ратуваня перед знищынём грекокаатолицкой церкви в Прислопі. В рамках стоваришыня Терка Карпатска вела діяльність над сохранинём історично-культуровой дідовизны Низкого Бескіду.

Опубликувала знамениты дописы про розвиток русиньского осадництва з полудня на Лемковині та про XVII-вічны іконы мушынського ключа в часописі Польска Народна Творчіст. Написала тіж дві книги з сериі 3 історіі Лемковини – «Водозлив вышньої Ропы» і «Історія Прислопа і Новиці».

Похорон усопшой Софії Шантер одбуде ся 28. листопада/ноявембра т.р. на варшавськым теметові Stare Powązki. Початок літургії в костелі св. Кароля Боромеуша о 14.00 год.

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

Буде скоро дорога С19 ідуча через Дуклю, Тыляву, Барвінок

Наталія Малецка-Новак
natalia@lem.fm

Генеральний Директор Охорони Середовиска в Польщі підтримал середовискове рішыня рясівской Регіональной Дирекції Охорони Середовиска з листопада/ноявембра тамтого рока. То зелене світло для будовы експресовой дороги С19 до Барвінка. На разі Генеральна Дирекция Державных Доріг і Автострад не мат грошів на початок робіт.

Одиноок експресовой дороги С19 в підкарпатськым воевідстві то аж 174 км. На разі готовых ест 12,7 км. Ціла траса мат быти скінчена до 2023 рока. Дорога С19 то найважнійша дорога, яка буде вела через вшыткы східні воевідства в Польщі. Мат получыти граничний перехід з Білорусю в Кузниці з границьом зо Словаційом в Барвінку. Ціла траса чыслила буде 609 км.

Од рішыня з листопада/ноявембра тамтого рока вплынуло 5 одкликань, але Генеральний Директор ОС в Варшаві підтримал рішыня выдане через РДОС. Тым способом ест то конечно рішыня і мож будувати експресову дорогу С19 Кузниця-Барвінок на одтинку Рясів Полудне-Барівок (то одтинок долгости 85 км).

Дорога переходила буде через 4 повіты: рясівській, стрижівській, березівській та короснянській: м.ін. через Рыманів, Івонич, Дуклю. На фінальне рішыня треба было долго ждати, бо вчас будовы дороги не обуде ся без поважной інґеренції в природу – на обшыри, де будут проходити роботы находят ся рослины, звірята

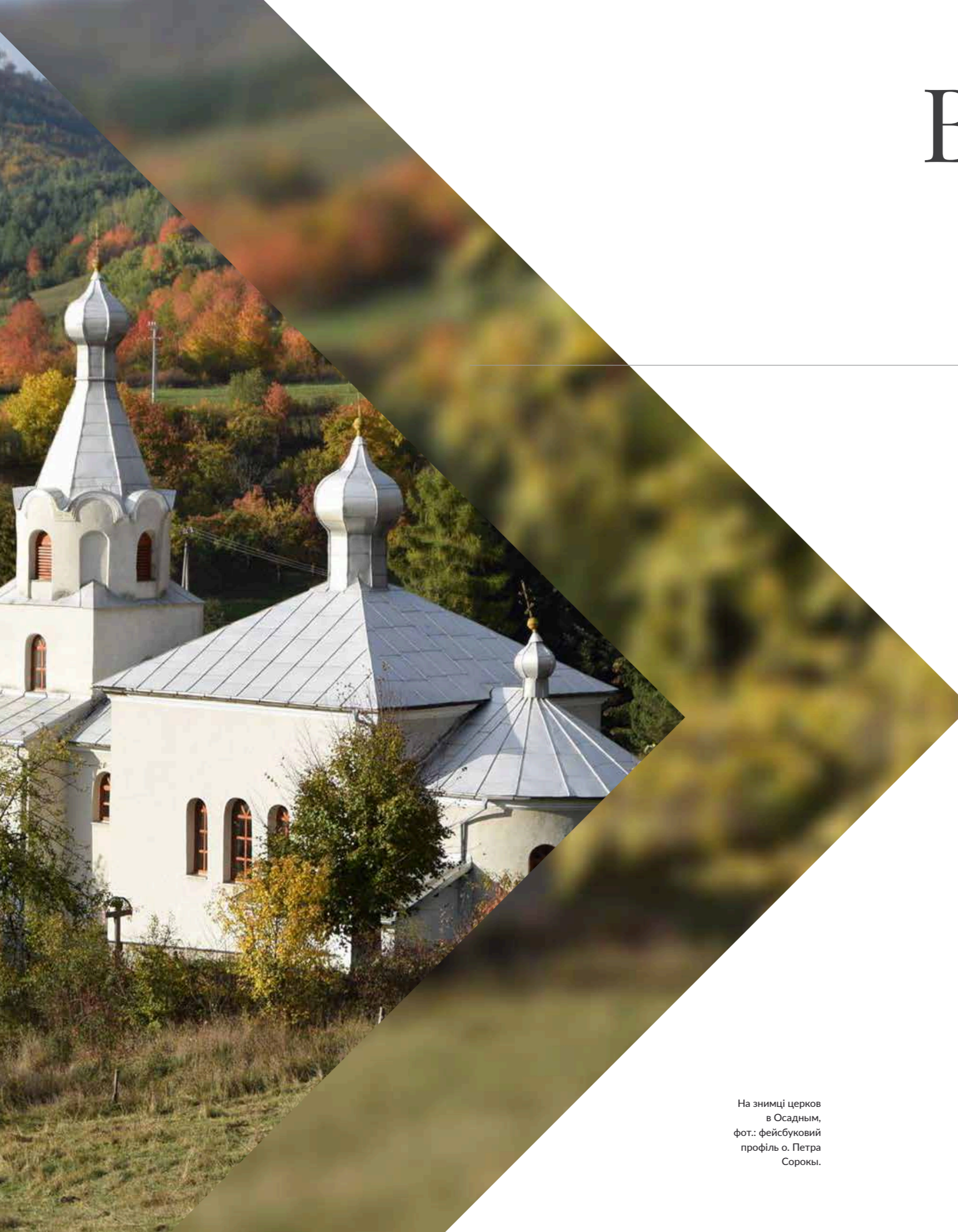
і грибы, обняты правом охороном, загорожены загыбнёнём, сут долины рік, ци міграційны пути великих драпіжнх цикаків з Бещадів і Низкого Бескіду: волків, рысів і медведів. Сут резерваты природы, два краєвидовы парки, штырі обшыри хороненого краєвиду і аж 5 обшыри Натура 2000. Необхідны будут рішыня, які будут хоронити природу. В плянях ест вознесія акустичных экранів, замонтуваня інсталяций до чыщыня воды і будова переходів для звірят. Рішыня ГДОС не значыт, же роботы зачнут ся одраз. Гу тому треба задбати о фінансуваня інвестиції. Одиноок, о котрым ест бесіда, находит ся на листі інвестиційных задач реалізуваных в рамках Програму Будовы Державных Доріг на рокы 2018–2023. Дорога на цілій долгости буде мала по 4 пасы руху, по 2 в каждую сторону. Въїзд і зъїзд на дорогу буде можливы лем через узлы, безколізійны получыня з дорогами низшой катеґорії. Узлы плянуваны сут м.ін. в Місци Пястовым, Дукли, Тыляві і Барвінку.

Дорога С19, в кінцьовым ей одтинку до границі за Дукльом, вела буде через такы лемківскы села як: Липовниця, Нова Вес, Терстяна, Тылява до Барвінка.

Будова С19 мат полегшыти дорогове получыня пілноты державы і надбалтійскых держав з полуднём Польщі і Европы.

В Осадным

будут празднувати 90. річницю еригуваня православной парохії

На знімці церков
в Осадным,
фот.: фейсбуковий
профіль о. Петра
Сорокы.

Севериян Косовскій
seweryjan@lem.fm

В неділю, 27. листопада/ноября т.р., русинське село Осадне на Пряшівській Русі буде витало двох архієреїв – предстоятеля Православной Церкви Чешских Земель і Словації митрополиту Ростислава та сербского владыку Преосвященнішого Атанасія. Як інформуює парох парохії Вознесія Господнього в Осадным, одвидины села архієреями православной Церкви пройдут з нагоды «90. річниці обновліня православя в Осадным». Подія тотя є точно повязана і з 90. річницю еригуваня православной парохії в Осадным. Архієрейска Свята Літургія зачне ся о 9.30 год. в храмі Вознесія Господнього, по Утрени і привитаню владык.

Процес конверсий до православя на Пряшівщині проходил в декотрых селах о подібным часі як на Лемковині. В 1926 році жытелі Осадного задеклярували прилучыня до православной Церкви. О три рокы селяне зачали будувати православну церков попри памятнику російских вояків. Посвячыня церкви, котре одбыло ся в 1930 році, очелил сербскій владыка з Мукачева. В звязку з сопротивліньом товдышньої власти на побудуваня нового храму в селі, жытелі Осадного рішыли перше вознести памятник погыблым воякам вчас I Світовой Войны, котры донес спочывають в крипті під місцевом церквом (єден з послідніх похоронів в селі одбыл ся т.р.). В крипті находят ся мощы около 1600 російских вояків з часів I Світовой Войны, котры згынули вчас неуспішной карпатской експедиції ген. Корнилова. Храм Воз-

несія Господнього будувано офіціально як мавзолей, але запроєктувано так, жебы міг выполняти функцію святині. Што цікаве, в храмі находят ся деякы артефакты з неістнуючей церкви в Бальниці – села, котре находить ся на східній Лемковині.

Осадне то русинське село в окресі Снина, 17 км од польско-словацкой границі. Зо селом гейбы найбільше днес асоціює ся фільм пн. «Осадне», до котрого знімкы были зниманы в роках 2006-2009. То екранізация, вказуюча на свій спосіб почутя европейских стремлінь Русинів, котры сут свідомы події, з котром неодола приде ся ім стрітати. Беседа о рыхтуваній стрічы лідерів европейской політики зо старостом села Осадне – Владиславом Мікуляшком, православным парохом в Осадным – о. Петром Сороком, та Федором Віцо – культурным діячом і карикатуристом. В фільмі, окрема знімком з Европейского Парляменту, видиме сцены з сельской корчмы, похорону, крестин і яруваня поля на газдівці. Піднесены сут важны демографічны проблемы, котры здавають ся тыкати русинських сел, розсіяных по цілій Карпатській Русі. В селі находить ся тіж грекокатолицка церков з 1792 рока. ●

« В 1926 році жытелі Осадного задеклярували прилучыня до православной Церкви. О три рокы селяне зачали будувати православну церков попри памятнику російских вояків »

У Духновіча одпремерують Бісы

Петро Медвідь
petro@lem.fm

« Демоны вышли
з чоловіка і вошли
до свинь. Ціле
стадо ся вергло
з берега до озера
і затопило ся...
А народ ішов
посмотрити,
што ся стало.
Пришли к Ісусови
і нашли чоловіка,
з котрого вышли
демоны. Він сидів
коло Ісусовых
ніг облечений
і здорового розуму.
І острашыли ся »

Як є звыком шторік, в децембрі Театер Александра Духновіча принесе на сцену свою другу премьеру в сезоні. Премера то в театрі буде і режисерска, бо Бісы режірує Браніслав Мазух, котрый першыраз співпрацує з нашим професіональным театром.

На 16-го децембра є напланована премьера пьеса, котра выникла на мотивы твору єдного із російских найвызначніших літературных класіків. Театер тот раз принесе на професіоналну сцену Фьодора Михаіловича Достоевского і його Бісы. Бісы належать міджі Достоевского остатні два великы творы, котры написав при кінці свого жывота. По політичнім романі Бісы, котрый говорить о зничуючій силі анархізма і нігілізма, в котрім антиціпує приход соціалізма і його дослідкы, Достоевский написав вже лем Братів Карамазовых.

Режіровати в Театрі Александра Духновіча дістав по першый раз можливість Браніслав Мазух. Родак із Новых Замків діє в Чехії. Там закінчів і режію і драматургію на Катедрі алтернатівного і лялькового театру Театральной факулты Академії музичных умень в Празі. Мазух співпрацує з чеськыма і польскыма театрами.

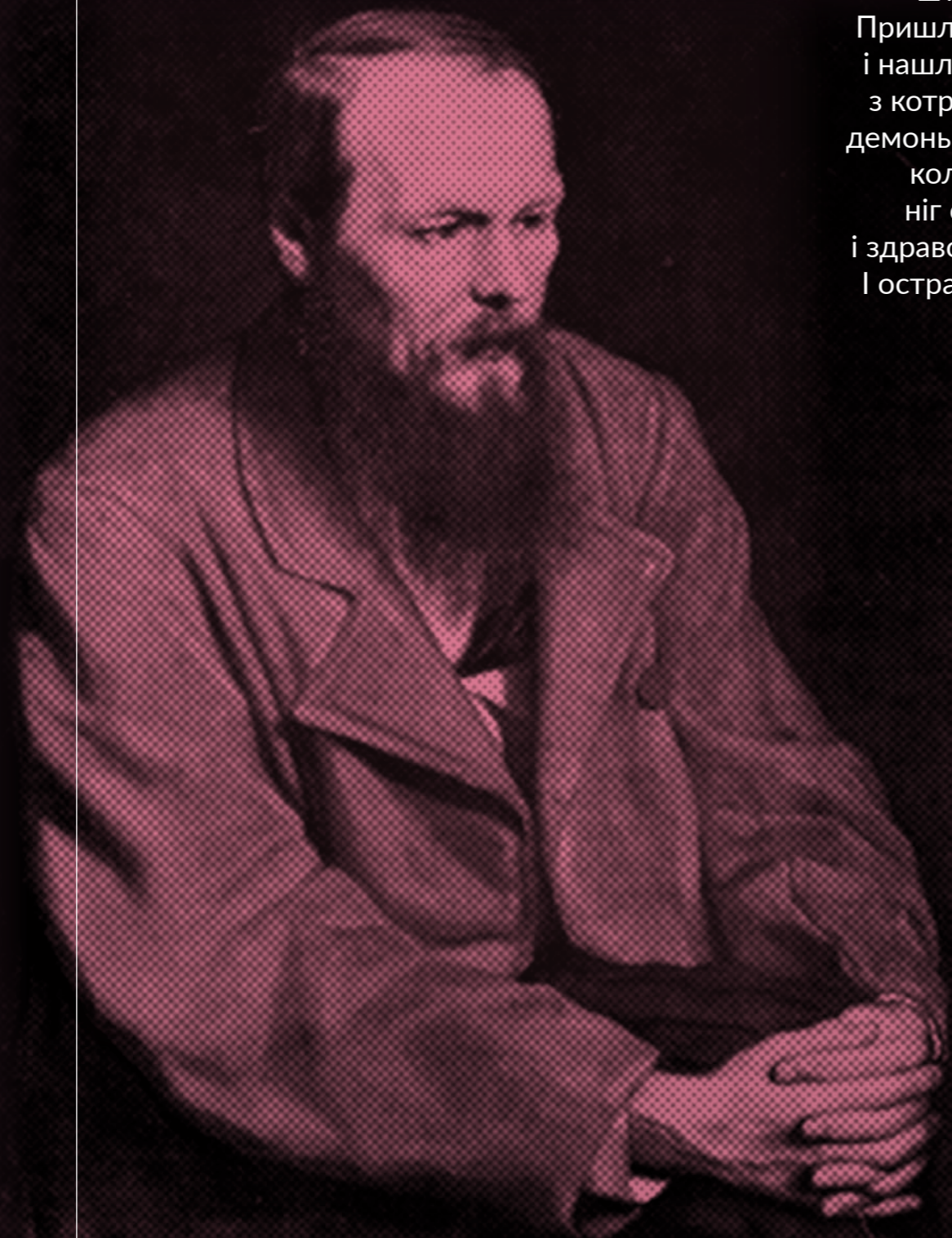
«Демоны вышли з чоловіка і вошли до свинь. Ціле стадо ся вергло з берега до озера і затопило ся... А народ ішов посмотреть, што ся стало. Пришли к Ісусови і нашли чоловіка, з котрого вышли демоны. Він сидів коло Ісусовых ніг облечений і здорового розуму. І острашыли ся», цітують творцьове пьеса Евангеліє од святого Луки.

Бісы суть припадовов штудійов бунту молодых – тайного общества анархістів, котры в малім провінчнім царьскім містечку выкличуть при пробі о сплоченьскый переворот кырвавы непокої. «Позерателі стануть свідками оповіданя того общества і сторгуючой сценічній аналізы доднесь живых механізмів насилного боя о зміну режіму, котрый родить ся із фрустрації цілої генерації», пише ся ку приготовльованій пьесі.

«Словакія, як і ціла Европа, в сучасности находить ся в складній ситуації. Різны крізы, потілічна нестабільность, соціална нерівность, неістота – безрадность і страх намагають тым, котры просяджують просты, но часто дештруктівны рішіня.

Достоевский в романі Бісы, із котрого выходить драматізація, візіонарьскы пророковав ужасы російских революцій і эпохи сталінізма. Маєме надію, же його візії ся нас і нашой эпохи вже не дотуляють, і же не пророкують і нашу властну близку будучность», оголошають творцьове новой інсценації.

Премера буде, як сьме уж спомянули, 16-го децембра о 19.00 год. на Великій сцені Театру Александра Духновіча в Пряшові. День перед тым, 15-го децембра, буде мож видіти Бісы в предпремері. •

Молодіжна русинська організація з Пряшівської Русі – Молоды.Русины, організує дальшу з серії подій під назвом *Вечер русинських голосів*. Хоц влони подія проходила дакус пізнійше, бо початком грудня/децембра, тот рік одбуде ся она в найближшій понедільок, 21. листопада/новембра в Культурно-соспільным центрі в Кошыцях.

Організатори, запрашаючи на концерт, пишут про выступліня визначных личности сучасной русиньской музычной сцени. Прото рік-по-рік старают ся так доберати выступуючих, жебы заедно было дакус традиційного русиньского фольклору, але при тым, жебы не бракло модерной творчости, а тым разом і авторской. Так, на сцені в Кошыцях того рока запрезентуют ся три ґрупы. Першом з них буде співацка част Фольклорного ансамблю Врановчан, ґрупа з модернійшом музыком – Rutheni-Balkan Duo, а вынятковым гостьом тогорічної едиції *Вечера русинських голосів* буде ґрупа з Лемковины – The Dollars Brothers, шырше знана по русиньскы як Дуляровы Братя.

Дуляровых головно на Лемковині не треба представляти. За послідній час при помочы Стоваришыня Руска Бурса з Горлиц выдали свою першу офіційяльну платню «Дуляровы Братя і приятелі / мьлюдїі», на котрій нашло ся 12 вынятковых русиньских кавальчыків, в тым і сучасна русиньска творчіст, наприклад шырше знаний Мурянків *Шковраночок*, котрий м.ін. на I і II частях «Пісен і Співанок Петра Мурянки» виконували сам автор Петро Трохановскій, солистки Сусанна і Юлія Дошна, та ґрупа Діґесторс. Інчим вынятковым твором, котрий гейбы обовязково повинен вызвучати на Пряшівській Русі вчас понеділького концерту є пісня *Світ місячку*. Што основне і быти може захоплюче неедного любителя оной співанкы – є то авторскій твір, до котрого слова і музыку написал Русин Штефан Лукацко. Але на платни, а тым самым в постійным репертуарі ґрупы з Лемковины, почути мож і дальшы авторскы творы як пісня *В темну нічку* (слова написал Семан Мадзелян, а музыку на основі народных мотивів – Маестро Ярослав Трохановскій). Ансамбль з Горлиц грат тіж твір Учителя Лемковины Івана Русенка, пн. *Співанка*, до котрого музыку скомпонувал Петро Мурянка.

Модератором цілой стрічы буде бывшій актор Тратру Александра Духновича з Пряшова – Владимир Чема. Вступне на подію є дармо. Подія є реалізувана з підпором Уряду Влады Словацкой Республики в рамках програму Культура народностных меншын 2016. ●

Вечер русиньских голосів. Приде ґрупа з Лемковины

О лемківських цмонтерях і темі смерти з о. Ярославом Чухтом

Севериян Косовскій
seweryjan@lem.fm

В віторок, 22. листопада/новембра т.р. пройде послідня стріча в рамках циклю Лемківскы Пути, котру мож бы перевести як *Лемківскій Заупокійний Ден* (Łemkowskie Zaduszki). Наголовок стрічы, організуваної Сандецкым Штетльом, Стоваришыньом Професійного Самоуряду, Педагогічном Воевідском Бібліотеком в Новым Санчы і організаційом Nomina Rosae, быти може не бесідує нам вельо, бо і польське слово *Zaduszki*, або словацке *Dušičky* серед Русинів не мало свого точного одповідника, понеже односит ся до свята західной християньской традиції, коли то вірны 2. листопада/новембра ходят на гробы і споминают усопшых. Днес в Заупокійний

Ден так на Лемковині, як тіж Пряшівскій і Підкарпатскій Русі возношены сут молитвы за тьма, што одышли, бо то свобідний од работы ден.

Спомнены сандецкы «Задушкы» будут тыкати лемківской тематики. Про лемківскы цмонтері, одхождыня чловека до вічности в духовости східніх Церков та памят про усопшых буде бесідувал священнослужитель УГКЦ в Польщы – о. Ярослав Чухта, котрий несе послугу серед вірных на Лемковині. Стріча одбуде ся о 18.00 год. в забытковых підземлях Сандецкой Публичной Бібліотеки (ул. Францішканьска 1, Новий Санч). Бесіду з парохом грекокатолицьких парохій в Снітници, Гладышові, Устю Рускым

і Высовій (каплиця на приходстві) буде модерувал Лукаш Поломскі.

Того же дня одбуде ся тіж театральна песа пн. *Недоперты двері*, в выконаню театру Nomina Rosae. Спектальови товаришыло буде выступліня ґрупы *Зорюшка*, котра в своїм репертуарі грат балканьскы, лемківскы та польскы співанкы. Сам спектакль буде оповістю про лемківску поезию та музыку, котры маот быти выняты з непамяти. Тоты два артистичны куншты послужат до вказаня климату опушыня, сотворюючи міст помежде невірном а надійом на нове жытя – там, де, здавало бы ся, жытя перестало істнувати. Гейбы, обзераючи додумує ся, же іде про лемківскы неістнуючы села. ●

Лемківскій похорон в Гладышові, фот. А. Малецкій.

102 роки тому в Талергофі...

21 ЛИСТОПАДА.

— Зимно. Першы вечыркы в нашым бараку. Преходит до нас свящ. Димитрий Хыляк.

23 ЛИСТОПАДА. — Велькій сніг. Стрічам ся з Димитриём Вислоцкым. За баракамі молодіж бавит ся в сніжкы. Роздают в нашым бараку дакус кошель і одял.

24 ЛИСТОПАДА. — Рано сніг, дакус пізнійше дрібний дощ. Іду за сніданьом. Высыламе Могылу, Савицкого і Шука за угльом, бо робит ся студено. Власти не хтят дати угля, оправдуючы ся, же пертракціі з доставцями угля іщы не закінчены. Вельо з нас, в тым чыслі і я, міцно кашлют. Похорон Миколая Кобылкі.

Власти пренесли вшыткых Жыдів до 11 бараку, котрый пак зато названо „жыдівскым“.

22 ЛИСТОПАДА. НЕДІЛЯ. — Ден св. Михала (21. XI – ПТ). Перший сніг. Перша обідня і вечырня в нашым бараку, котры о. Отто одправлят соборні зо вшыткыма священикамі.

Другій ден ем заступником головного коменданта бараку. Теолог Орскій і філософ Перегінец сут надзерателямі одділів в нашым бараку.

Вчера декотры з нашого бараку справляли іменины. Священик Діонісій Мохнацкій з Мухначкы єст в нашым бараку. В бараку Но 7 робили вечыркы. Одвиджую хворого о. Нестора Полянського.

25 ЛИСТОПАДА. — Днеска розділяме межде люди нашого бараку отриманы од власти кошелі і калісоны.

26 ЛИСТОПАДА. — Довідую ся, же такой в каждым бараку організувано хор.

27 ЛИСТОПАДА. — Дуже новых люди преходит до нашого бараку. Курит, але загальні – тепло.

Тихо

Конституційний суд України днесь засідав односно Закона о основах державной языковой політики. Націоналістична Свобода бы го радо хотіла знести зо світа. Веце як то, што наконець суд в кавзі вирішить, ня грызе тото тихо, што так міцно чути.

Жебы нам історія была учительков жывота, треба собі припомянути, же тото не є перша проба о зрушіня споминаного закона. Іщі ани не встиг вшыток дым із тых запаленых пневматік Майдану підняти ся на Київ і росплынути ся в автосфері, і уж політиці, котры мали взыйти з протестів як сімболы демократизуючой ся і до Европы прямовадой Україны, мали намагу закон зрушыти. Же повторяня, хоць днесь іншов формов, бо не мать о тім голосовати парламент, а рішыти конституційний суд, не мусить быти все матіршов мудрости, видиме при представителях Свободы зо стопроцентнов певностьов. Лем глуный чоловік собі може думати,

же в ситуації, коли має в державі дакількоміліонову меншыну, коли має воєньскый конфлікт зо сепаратістами, яких підтримує домовска держава той дакількоміліоновой меншыны, зробить добрі, кідь тій меншыні оріже ій права. І жебы то было справедливе, оріже ся вшыткым меншынам. Же по припаднім зрушіню языкового закона можеме чекати далшу ескалацію напята міджі жыгтьством Україны, мусить знати каждый, хто знать нараховати до пять. Добрі то знають і членове Свободы. А добрі знають і то, же на законі нич протиконштїтучне не є. І же то, што роблять, не є патріотізм, а націоналізм грубого зерна.

Покля ся на то позераме з русиньского боку, досправды рішіня суду, будьяке бы не было, нич не поможе, ани нич не пошкодить. Україна ся тым нияк не змінить односно Русинів. Є то красне в списку регіональных языків видіти і язык русиньскый, но досправдовый ефект закона про

«Днесь якось демократичный Запад не интересує, як справує ся Україна односно меншын. Не интересує го, же Україна ся односно меншыновой політики нияк на пути до Европы не зліпшыла, навспак, може быти іщі гірша»

Русинів є велика і трираз підкреслена нула. Властно мають Русины на Україні з той нулы лем тоту діру в ній. Україна і далше не підтримує жадне наше школство, покля не рахуєме якась краєзнавство, котре фунгує, не сьме про них окремым народом з правами народностной меншыны в державі, сьме лем політичнов выдумков Москвы, проти котрой воюють, і про котру найвеце треба зрушыти закон і так взяти права вшыткым.

Што ня досправды грызе, то є тихо. Тихо Западу. Днесь якось демократичный Запад не интересує, як справує ся Україна односно меншын. Не интересує го, же Україна ся односно меншыновой політики нияк на пути до Европы не зліпшыла, навспак, може быти іщі гірша. Не интересує

го, же гесло, котре бы мало счезнути в порохи української історії, ся днесь стало звичайным поздравом, котре выкрикує дехто на улїці. Запад є тихо, бо тото, што сам критіковав на Україні – Свобода і Правый сектор в політиці, помалы зачинать быти реалностьов самого Западу.

Днесь Запад сам мусить войовати проти популістам, націоналістам, фашистам, котры ся штотраз веце голосять о свое слово і штотраз векшу підпору здобывають у людей в різних державах. Лемже в тій боротьбі робить велику хыбу, кідь мовчить односно України. Ігнорованьом зла десь інде, «де ся нас то аж так не дотулять», не можеме выграти над злом. Тихо може хтось брати як згоду, і так му може прийти дость патріотичне іти

і ничіти русиньскы табліці на Лемковині, атаковати іншы народности, ці голосовати у выборах за націоналістів, популістів. Тихом, котре Запад односно тых справ вытварять, ся голос націоналізма пошырює іщі скоріше.

Рішіня суду досправды нич не змінить. Україна зістане така, яку ей знаме уж довго. Атакованя меншыны і недаваня прав меншыні собі добрі выпробовала на Русинах, аж ся то якбач стало штандардом, котрый собі теперь може пошырьовати і на остатніх. Вшытко в рамках боя проти неприятели. То, што ся може змінити, є лице демократичного Западу.

Покля ся такы крокы будуть акцептовати Україні, потім є можливе, же ся атаки на меншыны, одобераня їх прав, стане штандардом на Западі, о котрім потім буде уж лем тяжко годно повісти, же є демократичным.

Мовчаньом коло справ на Україні собі сам Запад выраблять небеспечный прецеденс, котрый може дати до рук націоналістів коктейл Молотова і пак уж лем чекати, де і хто го перший шмарить. Не все тихо лічить. Даколи є лем оголошіньом приходячой бурі. •

Петро Медвідь

petro@lem.fm

Події в найблизшым тыжні

1

21.11.2016

Вечер русиньских голосів Кошыці

2

22.11.2016

«Łemkowskie Zaduszki» стріча з циклю Лемківскы Пути Новий Санч, Сандецка Публична Бібліотека, 18.00 год.

3

22.11.2016

«Костельникова Осін» в Рускым Керестурі Коцур, Дім Культуры, 18.00 год.

5

24.11.2016

«Костельникова Осін» в Рускым Керестурі Коцур, Основна школа «Братство-єдинство», 12.00 год.

4

23.11.2016

«Москав-Петушкы (біблія алькоголика)» – песа ТАД Пряшів, Театр Александра Духновича, Мала Сцена, 19.00 год.

6

25.11.2016

Літературний коккурс Марии Мальцовской – конец Пряшів, Институт Русиньского Языка і Культуры ПУ

Лем до 25. листопада/ноявбра 2016 р. мож высылати творы з обшыри поезии, прозы, есеів і драмы в рамках конкурсу Марии Мальцовской.

7

25.11.2016

«Окресный шпыталь» – песа ТАД Меджелабірці, Дім Культуры, 17.00 год.

8

26.11.2016

«Руснаковиця» – молодіжна стріча Братислава, Клуб «Елям», 21.00 год.

9

27.11.2016

90. річниця еригуваня православної парохії в Осадным Осадне, храм Вознесія Господнього, 09.30 год.

10

27.11.2016

ČESKO SLOVENSKO MÁ TALENT – фінал шоу Братислава

Ансамбль Грдза з вокалістом Сусанном выступит в фіналі телевізійного шоу ČESKO SLOVENSKO MÁ TALENT. Програма мож обзерати наживо через інтернет за мотузком live.joj.sk

Скоропис

періоду – я знам, же мате інчы од нас погляды, але мы хочеме остати в себе. Уж нас комуністы раз переселяли до Вашой Неньки. Нич до Ней не маме, барз Ёй шануеме, але то Ваша Ненька. Дякуеме за запрошыня, але в тоту дорогу мусите іти самы. Там Вам буде найліпше. Нам, хоц насиляют ся на нашій рідній Лемковині кесанофобічны акты, найліпше буде дома. Пробачте, же не будеме Вам товаришыты в путованю до Вітчизны.

Вітчизна, Отцюзна, своє, рідне, автохтонічне – кілько сме ся о тым наслухали, то уж наше і ніхто нам того не возме. То значыт – фурт хотят нам взяти, пропонуючы планной якості еквіваленты, але пишу о тым, же «наслуханя ся» уж буде з нами все. Мож тіж прочитати дашто напісане, а тото буде на вікы. Навет папір даколи згниє, але в нашых часах, де – як повідают – кед раз дашто ся явит в інтернеті, то буде там уж на все, свобідно можеме перестати «наслухувати» і схоснувати уйка Гугля, жебы найти дашто цікаве, наприклад о Вітчизні. Не вшыткы іщы гу тому дішли, же уйко знат такой вшытко. З нагоды двойного ювілею: 15-літя Лемківского Ансамблю Пісні і Танця «Ластівочка» і 10. едиції Стріч Трьох Поколінь з Лемківском Культуром, організуваных Товаришыньом Лемків в жолтни/октобрі т.р., до Хойнова пришол редактор «рт» з редакції Газеты Хойновской. Написал потім пречудову статью, котрой слід видиме на інтернетовым сайті газеты. Помину коментуваня його слів о лемківськым рапі – експерименті, котрий не зміг забабрати решты, котра проходила на хойнівській сцені, а сміло перейду гу Вітчизні Лемків. Таемний редактор «рт» находить ей без проблему, пишучы: «Культура східніх кресів (днешня Україна) уж добрі закоренила ся на хойнівській землі». Был ем в Хойнові і я, высылаючы враз з редакційным колегом цілу подію наживо до радия ЛЕМ.фм. Не знам же, на якій події был автор тых слів, але хоц модераторы концерту бесідували м.ін. по польскы, доцяп ся му вшытко помішало. Видно, же не вшыткы редакції локальных газет познали уйка Гугля, хоц здає ся оне неправдоподібно. Іщы єдно видно в його писаню – міцну руку. Трапит мя звіданя – чью руку?

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

І знищили наступну таблицю, гады єдны. По тым, як хуліганы перестали ся бавити в дітячы гры в виді хоснуваня фареб, бо іх придатніст до тотального знищыня таблиці вказала ся мало хосенна – мож іх вычистити ліпше-гірше даякыма хемічныма мікстурами – тепер выявили ся ліпшы способности, жебы вказати непридатніст лемківской части двоязычной таблиці села Реґетів. Тепер до знищыня (істо – знищыня) хоснуют якысы остры предметы, котрыма дзьоблют і дзьоґають, выдєраючы кавальчыкы таблиці в місци, де в літературным лемківськым языку находить ся інформація, яке то село. То добрий примір прогресивного думаня хуліганів. Не стоять в місци, лем фурт розвивають своє гобби, поліпшають елементы своей професії, бо мают гу тому зелене світло. Але, спокійно! Не старайме ся! Уж кінцьом грудня/децембра «нашы» представники в Спільній Комісії Уряду та Национальных і Етнічных Меншын зголосят, же пільтора місяця тому была знищена таблиця в Гладышові, а – ідучы тым темпом, скорым як розходжыня ся світла – уж в лютым/фєбруарі 2017 рока може і Реґетів дочекат ся на інтервенцію і добе справедливости. Яке щєстя, же Вас маме, представники!

Іщы більше серенчы, як лем так называючий ся ансамбль, маме в Горлицях. В тым місті свою головну сідibu, котром рядит голова враз з віцеголовами і другыма членами, мат українська організація, репрезентуюча інтересы Українців з Лемківщыны. Выдають як же цінну і кохану через тысячы (з дотаций) газету «Ватра», котра не лем гріє своїм огньом, а ей пламені світят ясним блеском од Камчаткы по Лізбону (т.є. по цілій українській етнічній території), але предовшыткым приносить своїм чытачам ретельны інформації і порядний фалаток высокої культуры. Уж чытали сме там колиси о «православній московській дичыні» і «московській фашыстовській згниліні», а тепер пришло застараня о знищєны двоязычны таблиці в Гладышові. Хоц то лемківска, а не українська таблиця, дякую за достережыня редакційом того злочыну – і я духом з Вами в Ваших проблемах. Вертаючы до «Ватры» – в посліднім номері высоко ціненої газеты попри знимці з забабраным напісом в Гладышові находиме підпис: «wasze miejsce na ukrainie». Апелюю, ачий прошу редакторів заслуженого для українізації Лемковины

Правила лемківской гостинности сут незмінны. Гіст мусит быти погощєний, чым хата богата. Сучасны добрі знають, што ідло для котів може быти тым, котре єст найціннійше в цілій хыжы.

«ЛЕМКО» – газета для народа – ч.16 за 1912 р.

ЛЕМКО
ГАЗЕТА ДЛЯ НАРОДА.
Видання на польск., українск., русинск. языках.

НА ГОСТИНЬ.

Ваньо прїшоль до кумы Каськы на гостину. Кума дала му на мисочку якисого мачала, але не мѡгъ спокѡйно ѳєсти, бо все ся му до него пхаль котиско. Кума вышмарила кота на двѡрь и гварить:
— Пєя юха прїзвычаєна все на тѡй мисочцѣ ѳєсти, то мыслить, што и тепєрь для него зрыхтуване.

ФАФРИНДЯ І СКОНФІСКУВАНЄ

Мачало про мачку

СОВА

Давно, давно тому... 4. август 1871 р. в Унгварі, в сатиричній газеті «СОВА» вказала ся ілюстрація політично-языковой ситуації в русинській Церкві. Доднес о тілько ситуація ся змінила, што в церкві до Лемків владыка годен пригварити ся лем в єднім языку. Нигда-нигдами не буде то русинській язык.

Прото наша редакция дєдикує тот малюнок вшыткым Русинам, Руснакам, Лемкам, без огляду на віроісповіданя і погляды, цілю зображыня поступу і заслуг серед церковной ерархії для розвитку языка вірных.

«СОВА», ч.3 за 1871 р.

ФАФРИНДЯ І СКОНФІСКУВАНЄ

У владыкы три языкы...

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

